

Українська мова
5 клас

Сьогодні
06.11.2023

Урок
№034-35

**Наголос в українській мові.
Особливості вимови й написання
ненаголошених голосних**

Мета: поглибити знання учнів про правила вимови й позначення на письмі наголошених і ненаголошених голосних, формувати навички вимови й написання ненаголошених [e], [и], [o] в коренях слів; закріплювати навички визначення орфограми “сумнівний ненаголошений голосний” та вміння обґрунтовувати орфограму відповідним правилом; формувати вміння записувати слова фонетичною транскрипцією, обґрунтовувати особливості їхньої вимови; розвивати фонематичний слух, увагу, пам’ять; виховувати шанобливе ставлення до мови.

Сьогодні
06.11.2023

Організація класу

Добрий день, дорогі друзі!
Добрий день!
На вас чекає гарний день.
Бачу, всі веселі і здорові
До уроку всі готові!

Сьогодні
06.11.2023

Емоційне налаштування «Екран настрою»

Сьогодні
06.11.2023

Перевірка домашнього завдання

Сьогодні
06.11.2023

Запишіть сьогоднішню дату

Класна робота

об'єріг

Оберіг — предмет, якому приписують надприродну здатність відвертати від його власника хвороби, біду, приносити щастя і гаразди, чарівний предмет, що призначений захищати свого власника. Також вважають, що він може принести удачу, запобігти небезпеці, поліпшити стан здоров'я. Через це обереги зажили неабиякої популярності ще з давніх-давен.

1. Що таке наголос?
2. Які звуки називаємо наголошеними, які — ненаголошеними?
3. Чому завжди потрібно дотримуватися правил наголошування?
4. Як вимовляємо ненаголошені голосні [е], [и]?
5. Як перевірити правильність написання ненаголошених голосних?

1. Де можна знайти інформацію про правильне наголошування слова?
2. Чи впливає наголос на вимову звуків?
3. Чому є різниця у вимові й написанні ненаголошених голосних?

Відповідно до запитань
сформулюйте особисті цілі.

Уявіть, що сталося б, якби в українській мові не було правил наголошування звуків. Висловіть свої міркування кількома реченнями.

Сьогодні
06.11.2023

Вправа 192. Позначте наголос у поданих словах. Які труднощі виникли? Від чого залежить значення виділеного слова? Висловіть припущення про те, який наголос в українській мові — рухомий чи нерухомий (сталий). Складіть і запишіть речення зі словом «оберіг». Розкажіть, що вам відомо про українські обереги

Бага́ття, верба́, видноко́ло, обері́г, о́лень, за́мок, земля́,
зе́мле, кишéня, ко́лесо, ко́лія.

Вправа 197. Прочитайте речення. Що їх об'єднує? Чи можна вважати їх текстом. Визначте, яка інформація є для вас відомою, яка — новою

1. Наголос — це вимова одного зі складів слова з більшою силою голосу. Склад, на який падає наголос, називаємо **наголошеним**, інші склади в слові є **ненаголошеними**.

2. Наголос може бути закріпленим за певним місцем у слові і вільним. Наприклад, у чеській мові завжди наголошений перший склад, у польській — передостанній, у французькій — останній.

3. В українській мові наголос **вільний**, тобто не закріплений за одним зі складів.

4. У різних формах одного слова можуть бути наголошеними різні склади: тарі**л**ка — тарі**л**ки, ля**л**ька — ляль**к**и.

5. Низка слів має подвійний наголос : алфаві**т** — алфаві**т**, весня**н**ий — весня**н**ий, зав**ж**ди — зав**ж**ди.

6. Якщо маєте сумнів, як правильно наголошувати слово, зверніться до **орфоепічного** словника.

Сьогодні
06.11.2023

Вправа 198. Запишіть слова і поставте наголос. Спостерігайте за тим, які голосні вимовляємо чітко. Чим відрізняється вимова наголошених і ненаголошених [е], [и]? Висловте припущення, чи впливає на вимову голосних місце наголосу

Весня́ний — ве́сно, земля́ — зе́мле, си́мвол —
символи́чний, стрекота́ти — стре́кіт.

BCIM
pptx

**Сьогодні
06.11.2023**

Вправа 199. Розгляньте уважно таблицю. Поставте в групі запитання за її змістом. Доберіть власні приклади, ілюструючи наведені правила

Написання ненаголошених голосних у коренях слів

Написання е, и перевіряємо наголосом:	
змінюю форми слова	верба — верби, дерево — дерев
добором спільнокореневого слова	сивина — сивий, медовий — мед
Пишемо е:	
якщо ненаголошений випадає	човен — човна
у буквосполученнях -ере-, -еле-, що є складником однієї значущої частини слова — префікса, кореня або суфікса (це правило застосовується лише для власне українських слів, пор.: периметр)	череда, пелехатий
у суфіксах -ен-, -еньк-, -есеньк-, -тель-	зроблений, вишенька, малесенький, учитель
Пишемо и:	
у буквосполученнях ри, ли	дрижати, глитати
у коренях -бир-, -дир-, -мир-, -пир-, -стил-, якщо далі є наголошений [а]	забираю, задираю, завмираю, застилаю
перед складом з наголошеним [у] та [і] звук [о] уподібнюється до звуку [у] й вимовляємо так: [оу]	зозуля, подушка, кожух, потік
якщо не можна дібрати перевірне слово, написання перевіряємо за орфографічним словником	левада, легенда, кишень

Сьогодні
06.11.2023

Вправа 200. Уставте пропущені букви. Поясніть правила вживання їх, користуючись таблицею. Підкресліть слова, написання яких потрібно перевіряти за словником. Складіть словосполучення з будь-якими трьома словами

Березовий сік, смачний пиріг, сильний вітер.

Що нового ви дізналися сьогодні? Які почуття викликала у вас тема уроку? Чи на всі запитання ви одержали вичерпну відповідь? Що було найважливішим на уроці? Що, на вашу думку, означає дбати про довкілля?

Сьогодні
06.11.2023

Домашнє завдання

Виконайте вправу 206.

*Короткий запис у щоденник
с. 85 впр. 206, есе обов'язково,
інші завдання за бажанням*

Сьогодні
06.11.2023

Рефлексія «Загадкові листи»

Сьогодні
на уроці
я навчився/
навчилася...

На уроці
я
запам'ятав/
запам'ятала
...

Найкраще
мені
вдалося...

Найбільше
мені
сподобалося
...

Урок
завершую з
настроєм...

Труднощі
виникали...

Обери лист, який ти хочеш відкрити
(щоби відкрити лист, натисніть на нього)

